

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปลานิลแปลงเพศ (Nile Tilapia) เป็นปลาน้ำจืดชนิดหนึ่ง ที่มีการนิยมเลี้ยงกันมากในขณะนี้ ปลานิลแปลงเพศ เป็นปลาที่มีการปรับปรุงพันธุ์มาจากปลานิล ปลานิลมีข้อดีตรงที่เลี้ยงง่าย เจริญเติบโตเร็ว มีความต้านทานต่อโรคทางน้ำได้ดี และมีการแพร่ขยายพันธุ์ได้เร็ว แต่ขณะที่การแพร่ขยายพันธุ์ได้เร็ว ก็กลับกลายเป็นข้อเสียไปด้วย กล่าวคือ ทำให้ปลาที่เลี้ยงในบ่อหนาแน่นเกินไป ทำให้ปลาโตช้า เพราะปลานิลเพศเมียอายุตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป ก็สามารถขยายพันธุ์ได้แล้ว ทำให้มีระยะเวลาในการเลี้ยงมีนานขึ้นและได้ปลาที่ได้ก็โตไม่ได้ขนาดตามต้องการ จากการศึกษาพบว่า ปลานิลเพศผู้มีอัตราการเจริญเติบโตดีกว่าเพศเมีย ตามที่ เพ็ญพรรณ (2542) กล่าวว่า ปลานิลเพศผู้มีการเจริญเติบโตเร็วกว่าเพศเมียถึงร้อยละ 20 – 25 ดังนั้นจึงได้มีการใช้ฮอร์โมน Alpha Methyl Testosterone เพื่อให้ลูกปลาแรกเกิดจนถึงหนึ่งเดือนที่ยังไม่แสดงเพศ ให้กลายเป็นเพศผู้ นอกจากนี้ยังได้มีการปรับปรุงพันธุ์จนได้ลักษณะตามต้องการ คือ เลี้ยงง่าย เจริญเติบโตเร็ว ล้วนหัวเล็ก โครงกระดูกเล็ก ก้างน้อยและเนื้อแน่นซึ่งทำให้มีรสชาติดี รวมทั้งปรับปรุงให้มีความต้านทานต่อโรค และมีไขมันต่ำ นอกจากนี้เนื้อปลานิลแปลงเพศยังมีโปรตีนมากกว่าเนื้อไก่และเนื้อหมูเกือบเท่าตัว อีกทั้งไขมันยังต่ำกว่าเกือบ 20 เท่า กรดไขมันที่ได้จากเนื้อปลายังเป็นกรดไขมันไม่อิ่มตัว ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อร่างกาย ข้อดีของการทานเนื้อปลาจะลดสาเหตุของโรคหลอดเลือดหัวใจตีบตัน ซึ่งปัจจุบันเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตอันดับต้นๆ ของคนไทย นอกจากนี้ปลานิลแปลงเพศยังมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย กล่าวคือปริมาณผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงปลานิลคิดเป็นสัดส่วนถึง 1 ใน 3 ของผลผลิตปลาทั้งประเทศอีกด้วย

อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ก็เป็นอีกอำเภอหนึ่งที่มีการเลี้ยงปลานิลแปลงเพศกันมาก จากข้อมูลสถิติของสำนักงานประมงจังหวัดเชียงราย มีจำนวนผู้เลี้ยงปลาในอำเภอพาน 1,344 ราย มีพื้นที่ถึงประมาณ 4,538 ไร่ ในระยะแรกเกษตรกรประสบปัญหาเรื่องไม่มีตลาดรองรับผลผลิต ซ้ำยังถูกพ่อค้าคนกลางเอาเปรียบ ทำให้ขายผลผลิตได้ราคาต่ำ ต่อมาเกษตรกรที่เลี้ยงปลานิลแปลงเพศได้มีการรวมกลุ่มชมรมผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง และยังร่วมกันหาตลาดในการส่งปลานิลแปลงเพศไปขายยังจังหวัดต่างๆ ในภาคเหนือตอนบน ทางชมรมผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศยังส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงปลาโดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลการเลี้ยงปลา

ของสมาชิก อีกทั้งหาตลาดในการจัดจำหน่ายให้แก่เกษตรกรด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ วิธีเลี้ยง ต้นทุนการเลี้ยง ผลตอบแทนที่ได้รับ รวมไปถึงปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยง ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ จุดบกพร่องและจุดคุ้มทุน สำหรับผู้ที่สนใจจะทำธุรกิจการเลี้ยงปลานิลแปลงเพศต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสำเร็จของเกษตรกรในการเลี้ยงปลานิลแปลงเพศในอำเภอพาน จังหวัด เชียงราย
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อ ความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรค แนวทางแก้ไขปัญหาคอลดจนข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ เลี้ยงปลานิลแปลงเพศในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถนำข้อมูลพื้นฐานปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อความสำเร็จของ เกษตรกรที่ได้มาใช้ประกอบการเลี้ยงปลาให้ประสบผลสำเร็จ รวมข้อมูลดังกล่าวอาจเป็นประ โยชน์ต่อ หน่วยงานราชการ เอกชนและผู้ที่เกี่ยวข้องในการเลี้ยงปลาต่อไป

สมมติฐานของงานวิจัย

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมมีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของ เกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ ในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา นิลแปลงเพศในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยแบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ก. ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรที่เลี้ยงปลานิลแปลง เพศในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ประจำปี 2547 โดยการแบ่งเกษตรกรเป็น 3 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ 1 จะเป็นเกษตรกรที่มีพื้นที่บ่อไม่เกิน 5 ไร่ จำนวน 50 ราย กลุ่มที่ 2 เป็นเกษตรกรที่มีพื้นที่บ่อเลี้ยง ปลาตั้งแต่ 5 ไร่ แต่ไม่เกิน 10 ไร่ จำนวน 50 ราย และกลุ่มที่ 3 เป็นเกษตรกรที่มีพื้นที่บ่อเลี้ยงปลา ตั้งแต่ 10 ไร่ขึ้นไป จำนวน 50 ราย รวมประชากรที่ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้จำนวนทั้งสิ้น 150 ราย

ข. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วยตัวแปรอิสระและตัวแปรตามซึ่งตัวแปรที่นำมาศึกษามีดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์การเลี้ยงปลา แรงงานในครัวเรือน ขนาดพื้นที่บ่อเลี้ยงปลา จำนวนบ่อที่ใช้เลี้ยงปลา หนี้สิน ต้นทุนการเลี้ยงปลา การจำหน่ายปลา การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ประมง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ชมรม การติดต่อกับเพื่อนเกษตรกร การเข้าร่วมฝึกอบรม ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรเรื่องการเลี้ยงปลา

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ รายได้สุทธิจากการขายปลาของเกษตรกร

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ
(Independent Variables)

ตัวแปรตาม
(dependent Variables)

นิยามศัพท์

เกษตรกร หมายถึง หัวหน้าครอบครัวหรือสมาชิกคนใดคนหนึ่งในการเลี้ยงปลานิลแปลงเพศโดยมีครอบครัวอยู่ในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ปลานิลแปลงเพศ หมายถึง ปลานิลที่มีการพัฒนาสายพันธุ์ เพื่อให้ได้ปลาที่มีคุณสมบัติที่ดี

ปัจจัย หมายถึง ตัวแปรที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ความสำเร็จ หมายถึง ความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ วัดจากจากรายได้การขายปลาสุทธิเฉลี่ย/ไร่ของเกษตรกร โดยรายได้เฉลี่ยสุทธิ/ไร่ คือ 20,276 บาท มากกว่า 20,276 บาท / ไร่ หมายความว่า ประสบความสำเร็จ น้อยกว่า 20,276 บาท / ไร่ หมายความว่า ไม่ประสบความสำเร็จ

เพศ หมายถึง เพศของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ

อายุ หมายถึง อายุเต็มของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศ นับเป็นจำนวนปี

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศที่ได้รับการศึกษาจากสถานการศึกษา

ประสบการณ์การเลี้ยงปลา หมายถึง ประสบการณ์การเลี้ยงปลาของเกษตรกร นับเป็นจำนวนปี

การเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรมผู้เลี้ยงปลา หมายถึง เกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลแปลงเพศได้เข้าร่วมชมรมผู้เลี้ยงปลาเพื่อผลประโยชน์ต่อตัวเกษตรกรเอง

ขนาดพื้นที่บ่อเลี้ยงปลา หมายถึง ขนาดพื้นที่บ่อเลี้ยงปลาที่เกษตรกรใช้ในการเลี้ยงปลา มีหน่วยเป็นไร่

จำนวนบ่อที่ใช้เลี้ยงปลา หมายถึง จำนวนบ่อเลี้ยงปลาที่เกษตรกรใช้ในการเลี้ยงปลาทั้งหมดในปัจจุบัน นับเป็นจำนวนบ่อ

แรงงานในครัวเรือน หมายถึง จำนวนสมาชิกในครอบครัวของเกษตรกร ที่สามารถทำงานในด้านการเกษตรได้

รายได้รวมของครอบครัว หมายถึง รายได้ทั้งหมดของเกษตรกรในปี 2547 โดยคิดเป็นเงินสด

หนี้สิน หมายถึง เงินที่เกษตรกรได้กู้จากสถาบันการเงินหรือแหล่งอื่น เพื่อนำมาลงทุนในการเลี้ยงปลา

ต้นทุนการเลี้ยงปลา หมายถึง ต้นทุนที่เกษตรกรได้ลงทุนในการเลี้ยงปลา โดยคิดเป็นเงินสด

จำนวนปลาที่เลี้ยงในบ่อ หมายถึง จำนวนปลาที่เกษตรกรเลี้ยงในบ่อทั้งหมดในปัจจุบัน นับเป็นจำนวนตัว

ตลาดปลา หมายถึง แหล่งที่รับซื้อผลผลิตปลาจากเกษตรกร

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ประมงเรื่องการเลี้ยงปลา หมายถึง การติดต่อหรือการได้รับคำแนะนำ เกี่ยวกับการเลี้ยงปลาจากเจ้าหน้าที่ประมง แก่เกษตรกรนับเป็นจำนวนครั้งในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่กลุ่มชมรมผู้เลี้ยงปลาเรื่องการเลี้ยงปลา หมายถึง การติดต่อหรือได้รับ คำแนะนำเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงปลาจากเจ้าหน้าที่ของกลุ่ม นับเป็นจำนวนครั้งในรอบปีที่ผ่านมา

การติดต่อกับเพื่อนเกษตรกรเรื่องการเลี้ยงปลา หมายถึง การติดต่อ พบปะ พูดคุย เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงปลาระหว่างเกษตรกรด้วยกันเอง นับเป็นจำนวนครั้งในรอบปีที่ผ่านมา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved